

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут екологічної економіки і менеджменту

Денна форма навчання

Кафедра менеджменту та маркетингу

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

на тему: «Управління ризиками при здійсненні
зовнішньоекономічної діяльності (на прикладі ТзОВ
«Екосвіт»»

Виконав: студент групи МЗЕД-61м

Гучій В. І.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник

Дідович І.І.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рецензент

Гуль І.Г.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Львів – 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут _____ екологічної економіки і менеджменту _____ ..

Кафедра _____ менеджменту та маркетингу _____ .

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ магістр _____ .

Спеціальність _____ 073 «Менеджмент» _____

Спеціалізація _____ «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» _____ .

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри менеджменту та
маркетингу

_____ к.е.н, доц. Максимець О.В.
“ _____ ” _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гучію Владиславу Ігоровичу
(Прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи: «Управління ризиками при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності (на прикладі ТзОВ «Екосвіт»)»

керівник дипломної роботи Дідович Іван Іванович к.е.н., доц..

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету «07» вересня 2023 р. № С-455

2. Термін подання студентом дипломної роботи «08» січня 2024 р.

3. Вихідні дані до дипломної роботи: звітність підприємства, статистичні дані, нормативно-правова база.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (розділи, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ: Загальна характеристика поняття ризик, управління ризиками.

РОЗДІЛ II АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «ЕКОСВІТ»: загальна характеристика фірми, аналіз основних індикаторів, що відображають ефективність діяльності товариства «Екосвіт», аналіз ризиків, які виникають у діяльності фірми

РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ СТОСОВНО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ІНСТРУМЕНТІВ РИЗИК – МЕНЕДЖМЕНТУ НА ТЗОВ «ЕКОСВІТ»: загальне обґрунтування доцільності застосування ризик – менеджменту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, пропозиція стосовно хеджування валютного ризику. ВИСНОВКИ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. ДОДАТОК

5. Перелік графічного матеріалу Рис 1. Сутнісна характеристика поняття «ризик». Рис. 2 Іноземні постачальники продукції та комплектуючих ТзОВ «Екосвіт». Таблиця 1 Основні показники діяльності фірми ТзОВ «Екосвіт». Рис. 3 Рентабельність активів ТзОВ «Екосвіт». Рис. 4 Чиста маржа ТзОВ «Екосвіт» Рис. 5 Рекомендовані до застосування на ТзОВ «ЕКОСВІТ» інструменти ризик-менеджменту. Рис. 6 Курс Євро 15.03.2023. Рис. 7 Курс Євро

05.04. 2023. Рис. 8 Сценарії з купівлею валюти для імпорту матеріалів для виробництва спеціальних рукавів фірми Power Hydraulics Center RYŚ Vitillo

6. Консультанти розділів дипломної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

Керівник роботи _____

(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір статистичного матеріалу та опрацювання літератури	08.09.2023 – 23.09.2023	
2.	Написання теоретичного розділу	24.09.2023 – 24.10.2023	
3.	Опрацювання статистичної інформації підприємства, її аналіз, написання аналітичного розділу	25.10.2023 – 25.11.2023	
4.	Розробка заходів та написання проектного розділу	26.11.2023 – 22.12.2023	
5.	Формування узагальнень та висновків, оформлення пояснювальної записки	23.12.2023 – 02.01.2024	
6.	Підготовка виступу та оформлення графічного матеріалу	03.01.2024 – 08.01.2024	

Студент

Гучій В. І.

(підпис, прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Дідович І.І.

(підпис, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Метою дипломної роботи магістра є обґрунтування заходів стосовно удосконалення управління ризиками у сфері зовнішньоекономічної діяльності ТЗОВ «Екосвіт».

Об'єктом дослідження є діяльність ТЗОВ «Екосвіт».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні засади управління ризиками у сфері зовнішньоекономічної ТЗОВ «Екосвіт».

Результати дослідження: за результатами дослідження сформульовані пропозиції .

Рекомендації щодо використання результатів дослідження: окремі пропозиції та рекомендації можуть бути взяті до уваги керівництвом ТЗОВ «Екосвіт».

Пояснювальна записка складається із трьох розділів, вступу, висновків, використаної літератури, додатків. Містить шість таблиць, двадцять дев'ять рисунків та сорок використаних інформаційних джерел

Ключові слова: ризик, управління, зовнішньоекономічна діяльність, управлінські рішення.

ABSTRACT

The purpose of the master's thesis is to substantiate the measures regarding the improvement of risk management in the field of foreign economic activity of Ecosvit LLC.

The object of the study is the activity of Ecoworld LLC.

The subject of the study is the theoretical, methodological and practical principles of risk management in the field of foreign economic LLP "Ecosvit".

Research results: based on the results of the research, proposals were formulated.

Recommendations on the use of research results: individual proposals and recommendations may be taken into account by the management of Ecosvit LLP.

The explanatory note consists of three sections, introduction, conclusions, used literature, appendices. Contains six tables, twenty-nine figures and forty used information sources

Key words: risk, management, foreign economic activity, management decisions.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП

РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Загальна характеристика поняття ризик

1.2. Управління ризиками

РОЗДІЛ II АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «ЕКОСВІТ»

2.1. Загальна характеристика фірми

2.2. Аналіз основних індикаторів, що відображають ефективність діяльності товариства «Екосвіт»

2.3. Аналіз ризиків, які виникають у діяльності фірми

РОЗДІЛ III ПРОПОЗИЦІЇ СТОСОВНО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ІНСТРУМЕНТІВ РИЗИК – МЕНЕДЖМЕНТУ НА ТЗОВ «ЕКОСВІТ»

3.1. Загальне обґрунтування доцільності застосування ризик – менеджменту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

3.2. Пропозиція стосовно хеджування валютного ризику

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТОК

2

2

4

0

4

0

7

9

ВСТУП

Актуальність дослідження. Слово «ризик» стало звичайною та широко вживаною частиною сучасного лексикону, враховуючи особисті обставини (здоров'я, пенсії, страхування, інвестиції, тощо), суспільство (тероризм, економічні показники, безпечність харчових продуктів тощо), а також бізнес (корпоративне управління, стратегія, безперервність бізнесу тощо). Управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та контролю загроз для капіталу та доходів організації. Ризики виникають із різних джерел, включаючи фінансову невизначеність, юридичні зобов'язання, технологічні проблеми, помилки стратегічного управління, аварії та стихійні лиха. На даний час управління ризиками стає не тільки інструментом запобігання й управлінням впливом згубних подій на організацію, але й інструментом розпізнання можливостей. Крім того слід відмітити, що управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та контролю фінансових, правових, стратегічних ризиків і ризиків безпеки для капіталу та доходів організації. Щоб зменшити ризик, організації необхідно використовувати ресурси для мінімізації, моніторингу та контролю впливу негативних подій, максимізуючи позитивні події. Послідовний, системний та інтегрований підхід до управління ризиками може допомогти визначити, як найкраще ідентифікувати значні ризики, керувати ними та зменшувати їх.

Мета роботи – обґрунтування заходи стосовно удосконалення управління ризиками у сфері зовнішньоекономічної діяльності ТЗОВ «Екосвіт».

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені і вирішені наступні завдання:

- розкрити теоретичні засади ризик-менеджменту;
- провести аналіз діяльності ТЗОВ «Екосвіт»;
- аналіз ризиків, які виникають у діяльності фірми;
- розробити пропозиції стосовно застосування окремих інструментів ризик – менеджменту на ТЗОВ «Екосвіт».

Об'єктом дослідження являється діяльність ТЗОВ «Екосвіт».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні засади управління ризиками у сфері зовнішньоекономічної ТзОВ «Екосвіт»

Методи дослідження. У процесі підготовки роботи використовувались методи дослідження, що базуються на загальнонаукових та емпіричних прийомах економічної науки. Тому в процесі оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств були використані економіко-статистичний метод та метод абстрагування, методи систематизації та узагальнення.

Апробація результатів досліджень. Основні результати проведених досліджень у рамках виконання роботи розглянуто та схвалено на 75-ій науково-практичній конференції студентів, аспірантів та слухачів Малої лісової академії НЛТУ України. – Львів: Видавництво НЛТУ України, 2023.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків. Роботу викладено на 42 сторінках, вона містить 6 таблиць, 29 рисунків. Список використаних джерел містить 40 найменувань.

Ключові слова: аналіз, діяльність, ризик, управління, зовнішньоекономічна діяльність.

РОЗДІЛІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Загальна характеристика поняття ризик

Слово «ризик» стало звичайною та широко вживаною частиною сучасного лексикону, враховуючи особисті обставини (здоров'я, пенсії, страхування, інвестиції, тощо), суспільство (тероризм, економічні показники, безпечність харчових продуктів тощо), а також бізнес (корпоративне управління, стратегія, безперервність бізнесу тощо). Багато з інституції, які також створило людство, можна розглядати як спосіб вирішення невизначеності, включно політика, релігія, філософія, технології, закони, етика і мораль [2].

Управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та контролю загроз для капіталу та доходів організації. Ризики виникають із різних джерел, включаючи фінансову невизначеність, юридичні зобов'язання, технологічні проблеми, помилки стратегічного управління, аварії та стихійні лиха. Тому, людські знання здатні ідентифікувати шаблони для невизначеності та розробити евристичні методи зменшити вплив ризиків. У результаті скрізь присутній не тільки ризик, але й управління ризиками, так само як наявність ризику визнається та приймається неминучою у кожній сфері людської діяльності відповідно є прагнення до усунення ризику, наскільки це можливо.

Як зазначають деякі дослідники, є чіткі елементи, які можуть пояснити поточну важливість дисципліни управління ризиками. Перший з усього, зростання нестабільності та конкуренції, з якими доводиться стикатися організаціям у нашу епоху змусили їх реалізувати принаймні певний рівень усвідомлення ризиків. З іншого боку, ризики і пов'язані з деякими дуже гучними міжнародними скандалами [3]. Крім того, оскільки технології допомогли організаціям бути більш ефективним, це також піддало їх різного роду новим суттєвим загрозам. Як стверджують Pavodani і Tugnoli (2005), описані елементи можуть створювати нові ризики та збільшувати вплив і частоту існуючих ризиків. Отже сучасне визнання управління ризиками як процесу, що доповнює і

інтегрується з іншими процесами в організації, у безперервному і формалізований спосіб може бути доречним підходом до реальності, з якою стикаються суб'єкти.

У цьому сенсі процес управління ризиками стає не тільки інструментом запобігання й управління впливом згубних подій на організацію, але й змусити розпізнати можливості Pavodani and Tugnoli, 2005 [8].

Таблиця 1.1

Визначення ризику в наукових роботах окремих іноземних науковців

№	Визначення	Автор
	Ризик дорівнює очікуваним втратам	Van Staveren, Martin (2009) [10]
	Ризик дорівнює очікуваній некорисності	Vaughan, Emmett J. (1997) [11]
	Ризик – це ймовірність несприятливого результату	Graham and Weiner, 1995
	Ризик є мірою ймовірності та серйозності несприятливих наслідків	Habegger, Beat (2008). [2]
	Ризик – це сукупність ймовірності події та її наслідків	ISO, 2000
	Ризик визначається як набір сценаріїв, кожен з яких має ймовірність і наслідок	Дідович І.І. Вайданич Т. В., Кулчицька Е.А [14]
	Ризик – це невизначений наслідок події чи діяльності до чогось такого, що є цінним для людини	IRGC, 2005

Ризик визначається кількома способами, які майже ніколи не відповідають дійсності але є корисними інструментами для абстрагування та створення спільних фокусних точок [14].

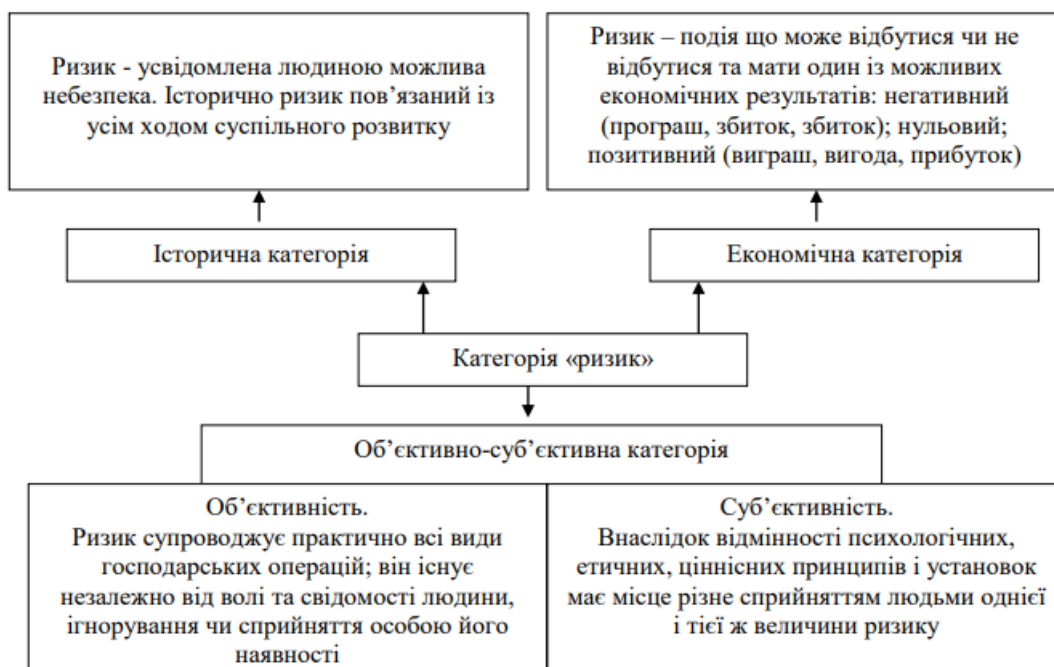

Рисунок 1.1 Сутнісна характеристика поняття «ризик»

1.2. Управління ризиками

Управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та контролю фінансових, правових, стратегічних ризиків і ризиків безпеки для капіталу та доходів організації.

Рисунок 1.2 Концепція суті, змісту та появи ризик-менеджменту

Ці загрози або ризики можуть виникати з багатьох джерел, включаючи фінансову невизначеність, юридичні зобов'язання, помилки стратегічного управління, аварії та стихійні лиха.

Таблиця 1.2

Структурований опис ризику

Складова	Характеристика
1. Найменування ризику	Наведення найменування ризику
2. Сфера ризику	Опис подій, розмір, тип, кількість і сфери впливу
3. Тип ризику	Стратегічний, операційний, фінансовий, знання / інформація, регулятивний
4. Зацікавлені особи	Зацікавлені особи та їх очікування
5. Кількісний вираз ризику	Значення наслідків і ймовірність
6. Прийнятність ризику	Можливі збитки і їх фінансове значення Ціна ризику Ймовірність і розмір можливих збитків / прибутку Цілі контролю над ризиком і бажаний рівень виконання поставлених завдань
7. Управління ризиком і механізми контролю	Діючі методи / практика управління ризиком Рівень надійності існуючої програми контролю над ризиком Існуючі відповіді / протоколи обліку та аналізу контролю над ризиком
8. Можливості для покращення	Рекомендації щодо зниження ризику
9. Стратегічні та управлінські зміни	Визначення ступеня відповідальності (функції) за розробку і впровадження стратегії / управління ризиком

Якщо непередбачувана подія застане вашу організацію зненацька, вплив може бути незначним, наприклад, невеликий вплив на ваші накладні витрати. Однак у найгіршому випадку це може бути катастрофічним і мати серйозні наслідки, наприклад значний фінансовий тягар або навіть закриття вашого бізнесу.

Щоб зменшити ризик, організації необхідно використовувати ресурси для мінімізації, моніторингу та контролю впливу негативних подій, максимізуючи позитивні події. Послідовний, системний та інтегрований підхід до управління ризиками може допомогти визначити, як найкраще ідентифікувати значні ризики, керувати ними та зменшувати їх.

Кожна організація стикається з небезпекою непередбачених подій, які можуть порушити роботу, коштувати несподівані суми грошей або навіть

зруйнувати ваш бізнес. Щоб протистояти цій потенційній шкоді, підприємства повинні брати участь у управлінні ризиками.

РОЗДІЛ II АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «ЕКОСВІТ»

2.1. Загальна характеристика фірми

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю "ЕКОСВІТ" створене 02.06.1997 року. В таблиці два один наведено загальну інформацію про товариство.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про товариство

Повне найменування юридичної особи	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЕКОСВІТ"
Скорочена назва	ТЗОВ "ЕКОСВІТ"
Код ЄДРПОУ	22384359
Дата реєстрації	
Уповноважені особи	КОРНІЄНКО ОЛЕКСАНДР ГЕНАДІЙОВИЧ — керівник
Головний бухгалтер	МАТВІЙЧУК РУСЛАНА ПЕТРІВНА
Розмір статутного капіталу	1 760 000,00 грн
Організаційно-правова форма	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Форма власності	Недержавна власність
Види діяльності	Основний: 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

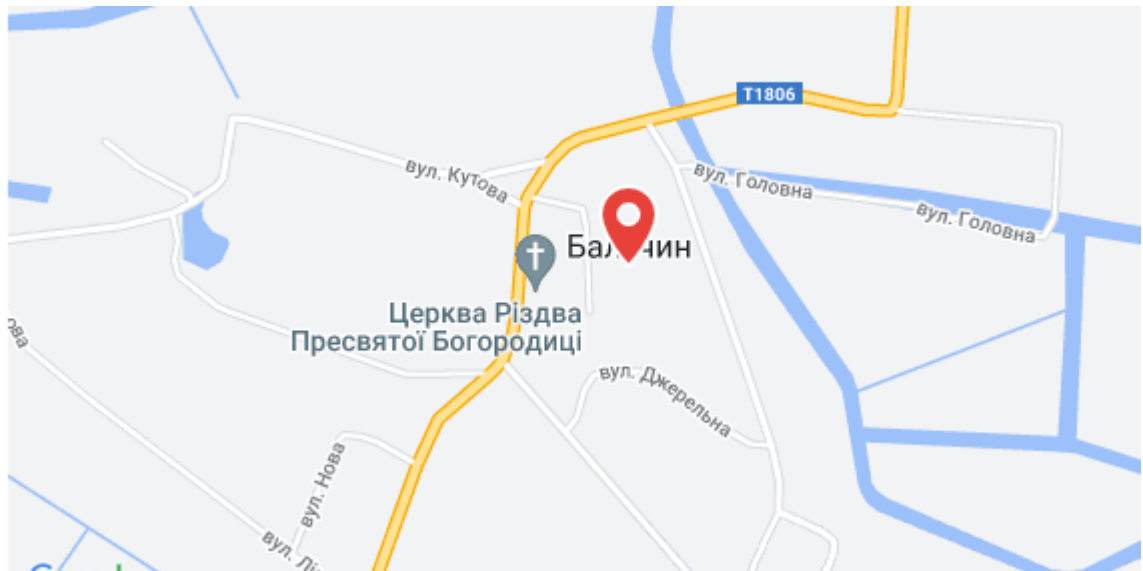

Рис. 2.1. Місце розташування товариства

З двохтисячного року на ТзОВ «Екосвіт» налагоджено:

виробництво та продаж рукавів високого тиску (РВТ) для спеціальної техніки;

імпорт та реалізація спеціальної техніки , такої як екскаватори, бульдозери, навантажувачі, дорожня техніка (асфальтоукладальники, дорожні фрези та інше);

ремонт спеціальної техніки продаж та ремонт спецтехніки;

торгівлю запасними частинами до будівельної спецтехніки, а саме ТзОВ «Екосвіт» здійснює імпорт та продажу запасних частин для спеціальної техніки багатьох фірм, зокрема Liebherr, JCB, Caterpillar, KOMATSU, O&K, Bobcat, Atlas, CASE, Volvo.

Організаційна структура товариства «Екосвіт» є простою, містить двох заступників директора та 4 відділи, а саме продажу, постачання, фінвідділ та сервісного обслуговування.

Рис. 2.2 Організаційна структура товариства «Екосвіт»

2.2 Аналіз основних індикаторів, що відображають ефективність діяльності товариства «Екосвіт»

Таблиця 2.2

Динаміка показників, що відображають використання трудових ресурсів товариства «Екосвіт»

Показники	Роки				Відхилення		
	2019	2020	2021	2022	2022 р. від 2020 р.	2022 р. від 2020 р.	2022 від 2021
Чистий дохід тисяч гривень	27920,3	23 989,6	33402,6	28260,8	-3930,7	9413	-5141,8
Штат, осіб	17	17	18	18	0	1	0
Фонд заробітної плати)тисяч гривень	1298	1392	2057,1	2190,45	94,00	665,10	133,35
Продуктивність праці,)тисяч гривень /працівника.	1642,37	1411,15	1855,70	1570,04	-231,22	444,55	95,60
Середньомісячна заробітна плата працівника,)тисяч гривень	6,363	6,824	9,524	10,141	0,46	2,70	0,62

Відбулося поступове зростання як кількості працівників, так і середньомісячної заробітної плати.

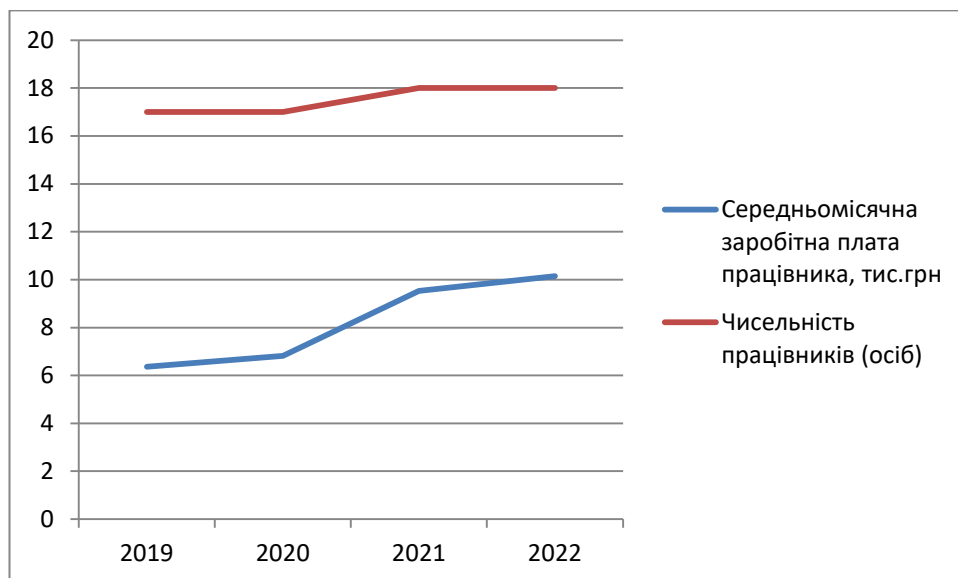

Рис. 2.3 Зміна кількості працюючих й місячної заробітної плати

Важливу роль і діяльності фірми відіграють основні засоби, динаміка яких наведена на наступному рисунку.

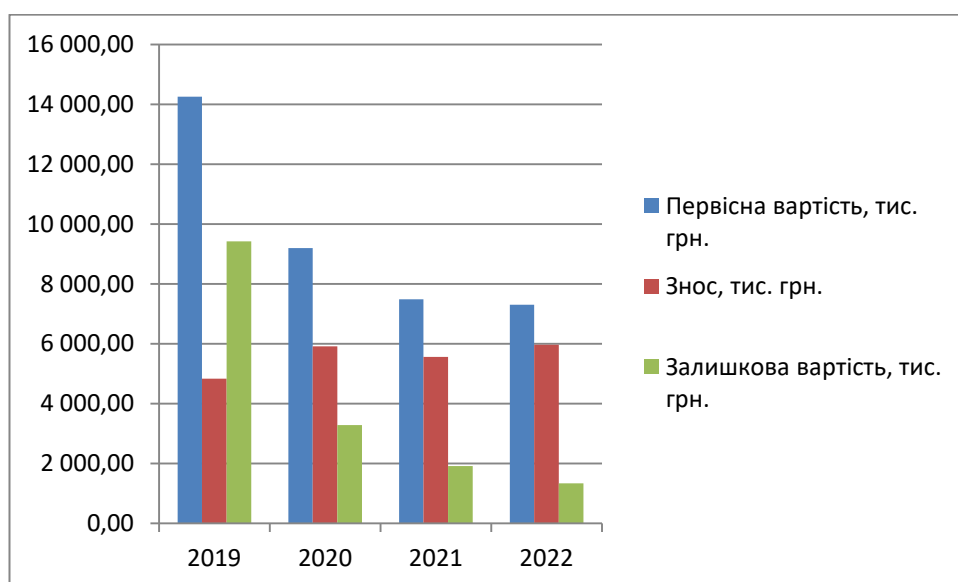

Рис. 2.4 Динаміка основні засобів фірми

Слід відмітити негативну тенденцію щодо зменшення первісної вартості, ну відповідно зростання зносу.

Аналізуючи ефективність використання основних засобів визначено коефіцієнти фондівдачу та фондомісткість.

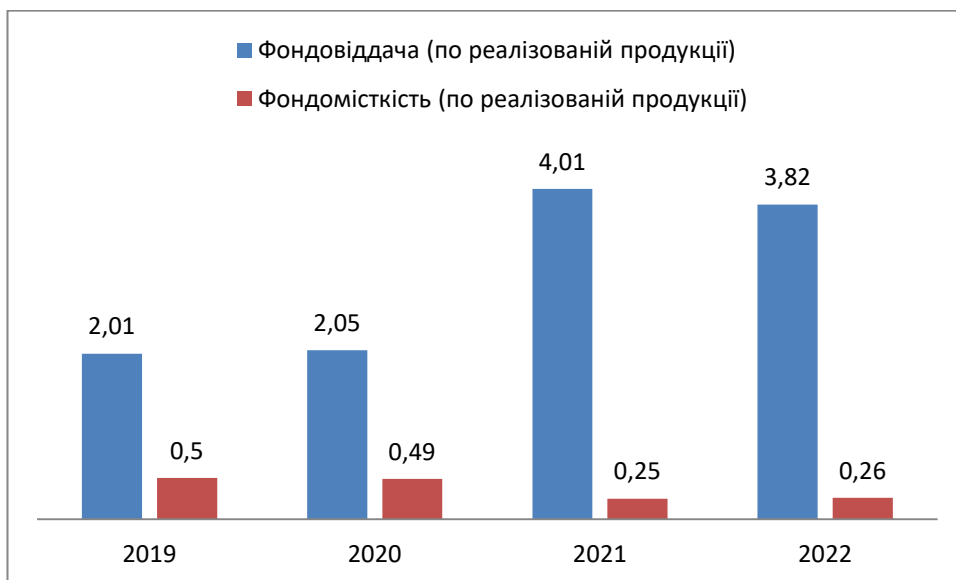

Рис. 2.5 Динаміка фондівіддачі та фондмісткості за період 2019-22 роки
 Позитивним є ріст фондівіддачі у 2021 році. У наступному році (2022) фондівіддача не суттєво зменшилася. Основною причиною зниження фондівіддачі є недовикористання виробничих потужностей фірми у 2022 році.

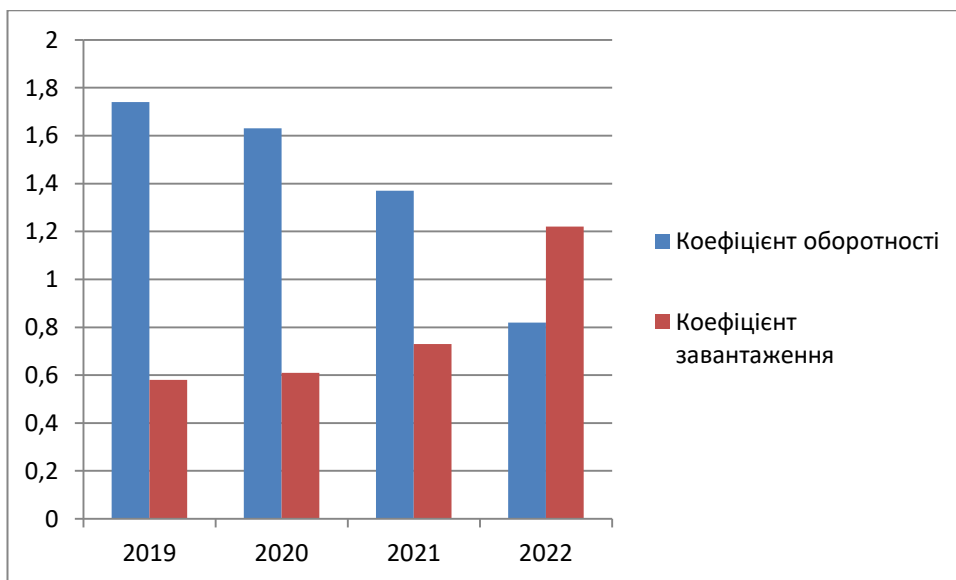

Рис. 2.6 Динаміка коефіцієнтів, які відображають ефективність використання оборотних коштів

Продовж періоду дослідження зменшився коефіцієнт оборотності, відповідно доцільно вжити наступних заходів:

скоротити терміни виготовлення продукції (наприклад за рахунок удосконалення технологічного процесу;

2) зменшити по можливості виробничі запаси завдяки поліпшенню організації матеріально-технічного постачання, тощо

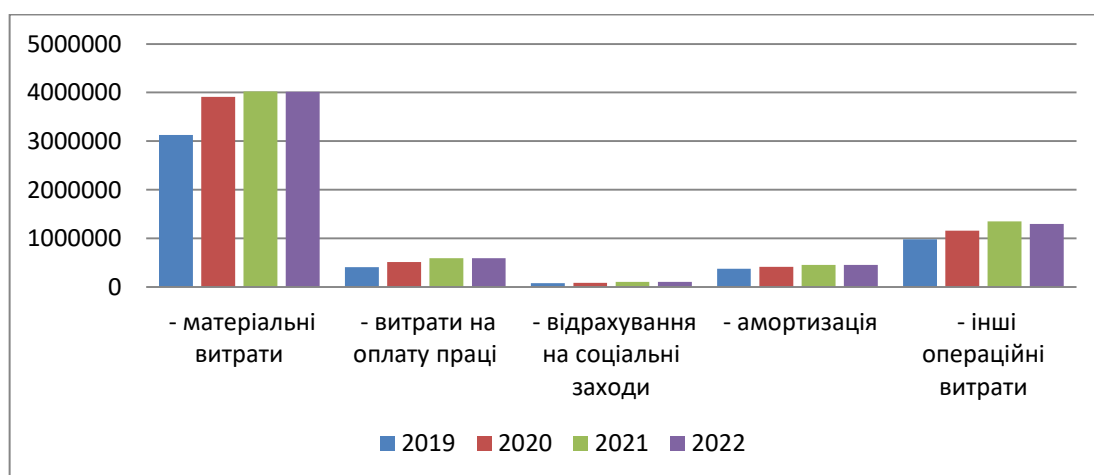

Рис. 2.7 Динаміка витрат, які належать до операційних витрати фірми за період 2019-2022 роки

Найбільшу питому вагу у структурі операційних витрат займають матеріальні витрати, відповідно найбільш вагомим напрямком зменшення операційних витрат було б зменшення матеріальних витрат у структурі собівартості продукції.

Як видно із наступного рисунка, основну частину імпорту складають матеріали для виробництва спец рукавів (від 72 до 68 відсотків).

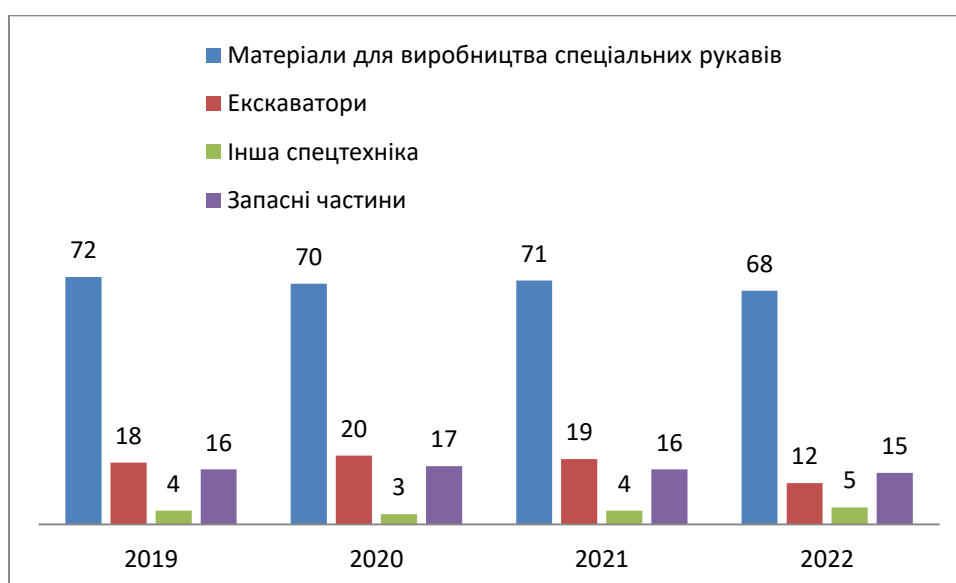

Рис. 2. 8 Імпорт продукції за структурою (%) ТзОВ «Екосвіт»

Найменшу питому вагу займає спец. техніка (від 3 до 5 відсотків).

Перелік іноземних постачальників продукції та комплектуючих наведено на ступному рисунку.

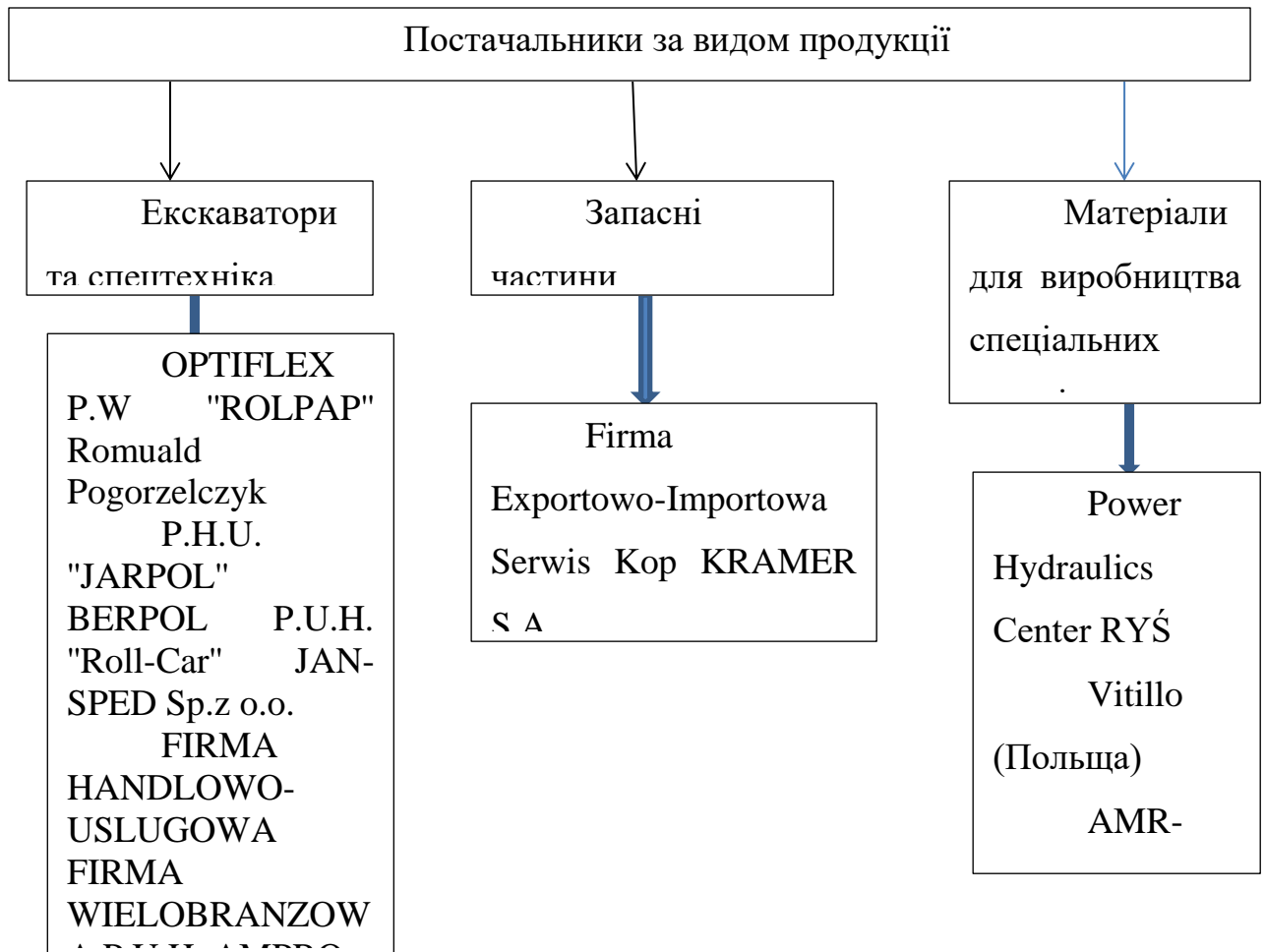

Рис. 2.9 Іноземні постачальники продукції та комплектуючих ТзОВ «Екосвіт»

Постачальниками імпортої продукції є фірми з двох країн Польщі та Чехії.

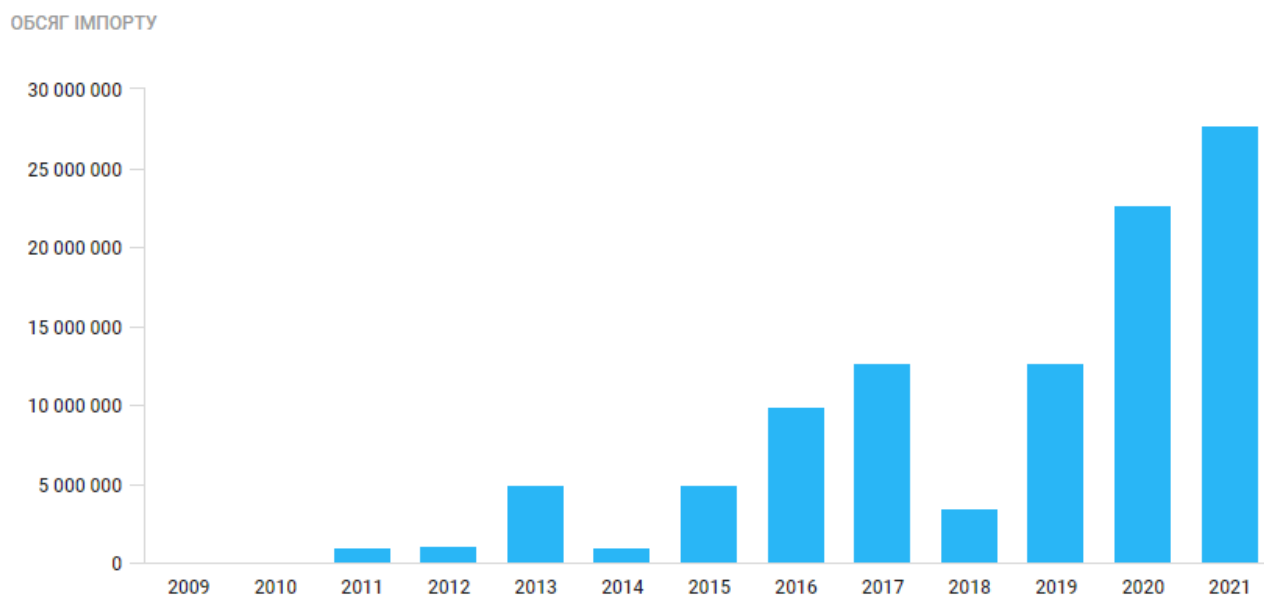

Рис. 2.10 Динаміка імпорту ТзОВ «Екосвіт»

Динаміка імпорту є коливається, різке зменшення його відбулося у 2014 році й у 2018 році.

Рис. 2.11 Експортні надходження ТзОВ «Екосвіт»

Експорт продукції мав місце починаючи з 2009 року лише у 2021 році.

Діяльність товариства є прибутковою, чистий дохід та чистий прибуток коливаються, виходячи з результатів діяльності кожного окремого року.

Таблиця 2.3

Основні показники діяльності фірми ТзОВ «Екосвіт»

Показники	Роки			
	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (послуг), тис. грн	27920,30	23989,60	33402,60	28260,80
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	2564,00	1434,00	3055,20	4922,10
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	13896,00	11725,20	8339,35	7392,50
Середньо облікова чисельність працівників, осіб	17,00	17,00	18,00	18,00
Середньомісячна заробітна плата працівника, тис. грн	6,36	6,82	9,52	10,14
Фондовіддача (по реалізованій продукції), тис. грн	1,83	1,84	1,55	2,78
Фондоозброєність, тис. грн	817,41	689,72	463,30	410,69
Продуктивність праці, тис. грн	1642,37	1411,15	1855,70	1570,04
Собівартість реалізованої продукції тис. грн.	22934,00	21031,90	23477,60	16343,40
Затрати на 1 виготовленої продукції грн.	0,82	0,88	0,70	0,58

2.3. Аналіз ризиків, які виникають у діяльності ТзОВ «Екосвіт»

Аналіз ризиків, які виникають у діяльності фірми проведено на основі аналітики компанії YouControl — вітчизняної ІТ-компанії, яка, що здійснює аналітику на базі відкритих даних, яка розробила власну аналітичну онлайн систему для аналізу бізнесу .

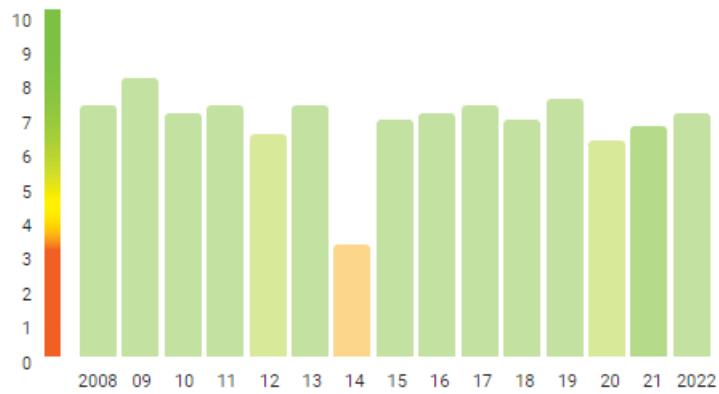

Рис. 2.12 Рентабельність активів ТЗОВ «Екосвіт»

Виходячи з показників рентабельності активів рівень ризику є низький, так як прибуток є високим, запас міцності є достатнім.

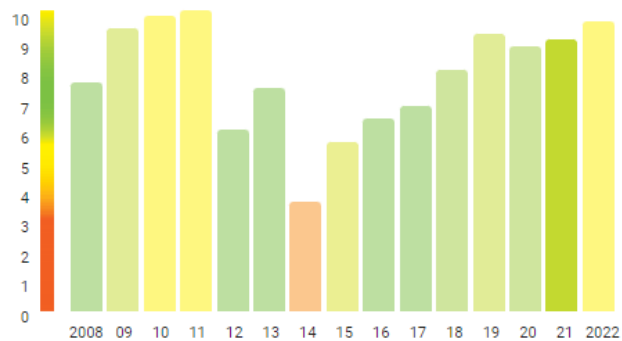

Рис. 2.13 Чиста маржа ТЗОВ «Екосвіт»

Рентабельність чистого прибутку, або просто чиста маржа, вимірює, скільки чистого прибутку або прибутку отримано у відсотках від доходу. Це відношення чистого прибутку до доходу компанії або бізнес-сегменту. Виходячи з показників чистої маржі рівень ризику є середнім.

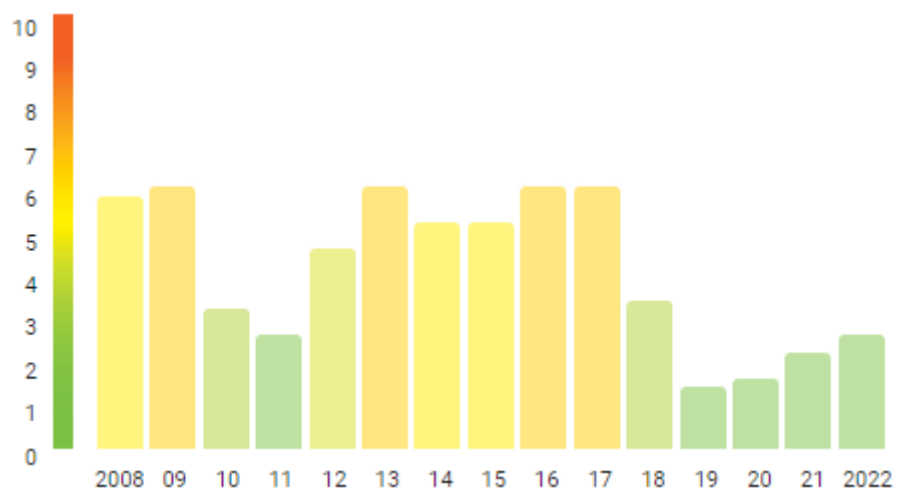

Рис. 2.14 Заборгованість ТзОВ «Екосвіт»

На попередньому рисунку наведено динаміку заборгованості, яка визначається відношенням загальних зобов'язань до загальних активів товариства. Виходячи з її значень слід відмітити, що рівень ризику є середнім, тобто обслуговування існуючих боргів не сильно обтяжує товариство і можна безпечно залучити нові борги.

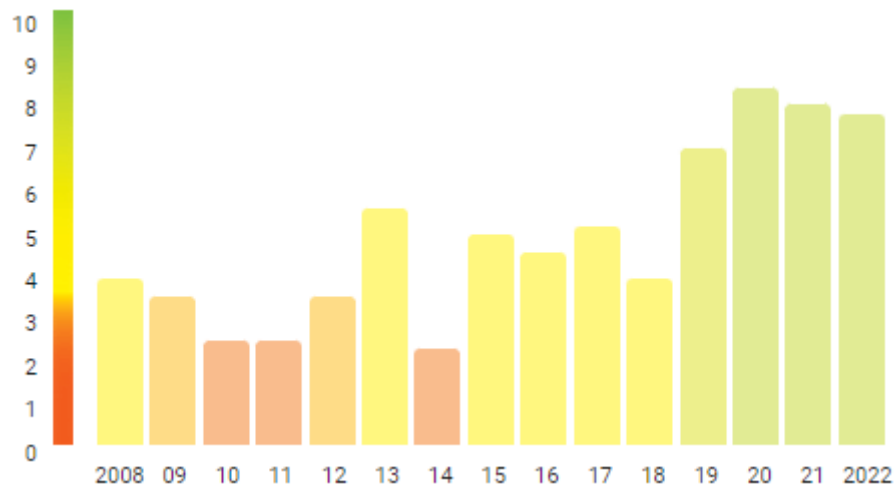

Рис.2.15 Коефіцієнт покриття (оборотні активи / поточні зобов'язання)
Згідно діаграми слід відмітити, що рівень ризику середній. Іншими словами ліквідності дещо не вистачає, щоб сплачувати рахунки, що необхідно враховувати в подальшій діяльності.

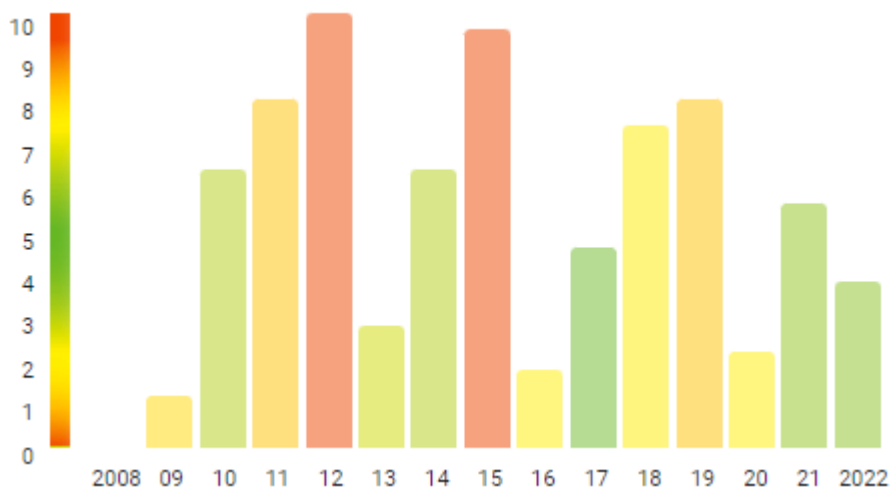

Рис. 2.16 Динаміка зростання продажів
Виходячи з тенденцій зростання продажів слід відмітити, що рівень ризику є середнім, так як зростання продажів є дещо повільним.

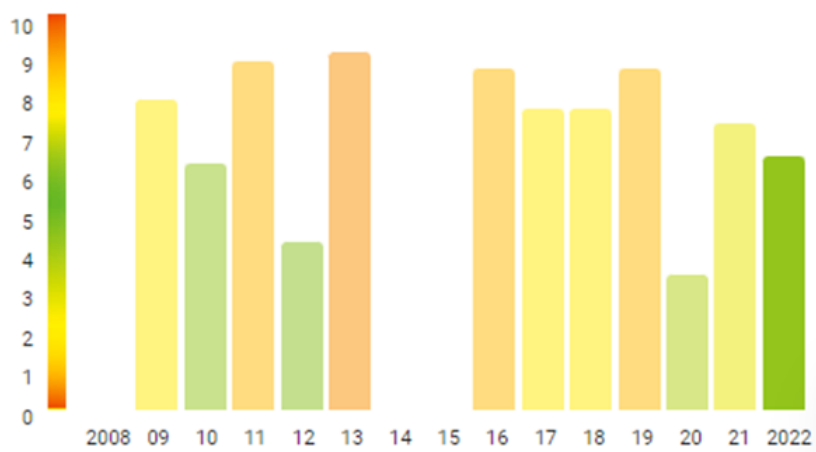

Рис. 2.17 Динаміка зростання прибутку

Виходячи з тенденцій, які відображають прибутковість та рівня зростання прибутку можна зазначити, що рівень ризику середній.

Таблиця 2.4

Динаміка показників ліквідності та платоспроможності фірми

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
Ліквідність					
Поточна ліквідність	105,0%	157,2%	226,2%	206,7%	214,7%
Абсолютна ліквідність	8,1%	36,8%	7,0%	4,3%	36,5%
Коефіцієнт швидкої ліквідності о	20,3%	42,8%	16,0%	13,4%	51,4%
Відношення грошових коштів до активів	2,7%	10,7%	2,4%	1,8%	15,7%
Проміжний коефіцієнт покриття	20,3%	42,8%	16,0%	13,4%	51,4%
Платоспроможність					
Коефіцієнт автономії	66,4%	70,8%	64,9%	57,1%	57,0%
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	102,6%	130,8%	314,7%	505,2%	748,7%
Прибутковість					
ROA - Рентабельність активів	5,1%	12,3%	5,8%	9,1%	11,6%
Рентабельність власного капіталу	8,3%	21,0%	9,7%	18,9%	25,6%
NPM - Чиста маржа	5,2%	9,2%	6,0%	9,2%	17,4%
Рентабельність операційних витрат	189,0%	268,5%	209,2%	128,2%	197,0%

У таблиці 2.4 наведено динаміку показників ліквідності та платоспроможності фірми. Платоспроможність є ключовим фінансовим питанням для опису тенденцій щодо зниження ризику платоспроможності.

Результати аналізу даних попередньої таблиці показують, що вищий ризик платоспроможності пов'язаний із нижчою ліквідністю, що найкраще можна пояснити компромісом між довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими зобов'язаннями. Крім того, вищий ризик платоспроможності супроводжувався підвищенням ефективності використання активів, що може свідчити про здатність фірми використовувати додатковий борг для інвестування в активи з дедалі вищою ефективністю. Підтримка високого рівня ліквідності допомогла компанії пом'якшити вплив шоку, як це було під час пандемії. Крім того, слід зазначити, що підтримання стабільного та доброго рівня ліквідності сприяє зниженню ризику фінансових труднощів.

РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ СТОСОВНО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ІНСТРУМЕНТІВ РИЗИК – МЕНЕДЖМЕНТУ НА ТЗОВ «ЕКОСВІТ»

3.1 Загальне обґрунтування доцільності застосування ризик – менеджменту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

У наш час у процесі здійснення господарської діяльності кожна фірма стикається з певними ризиками, які суттєво зростають при виході на зовнішні ринки, оскільки при взаємодії з іноземними суб'єктами світової економіки виникають ризики, властиві економіці інших країн, тому для ефективного бізнесу при провадженні зовнішньоекономічної діяльності необхідно враховувати ймовірність виникнення ризикових ситуацій.

Ризики у зовнішньоекономічній діяльності – це можливі несприятливі події, які можуть статися, що може призвести до збитків та майнових втрат учасника ЗЕД.

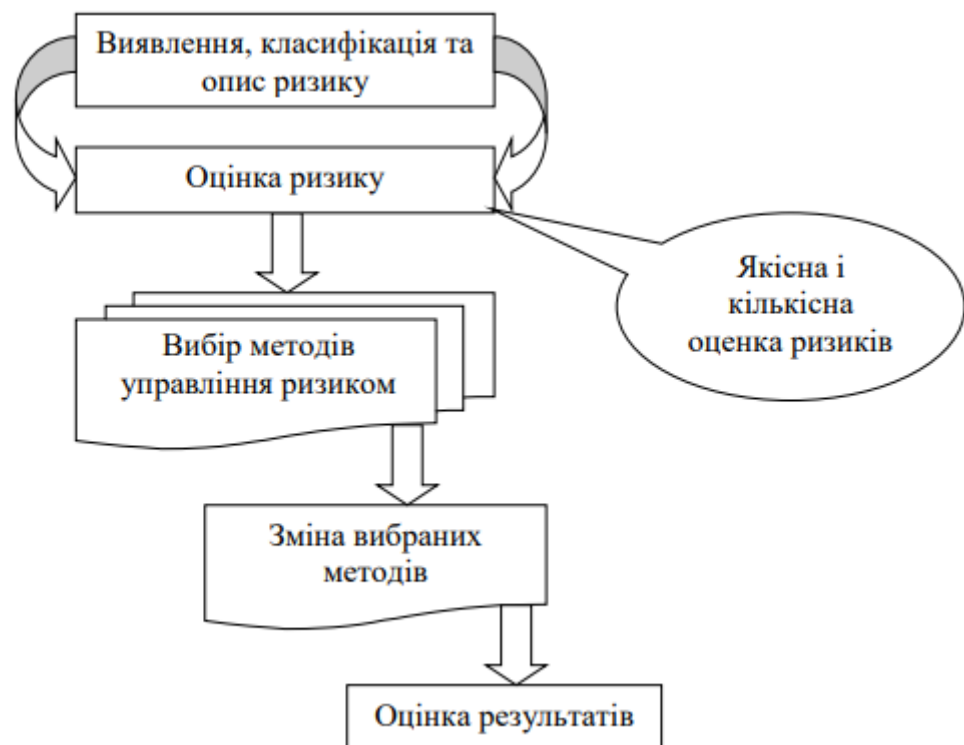

Рис. 3.1 Загальна схема управління ризиками

Методи управління ризиками в ЗЕД	Визначення та характеристика
Диверсифікація	Здійснюється за допомогою розподілу коштів між різними об'єктами вкладання, які не пов'язані між собою
Лімітування	Застосовують, наприклад, банки під час продажу товарів у кредит, а підприємці – визначаючи суми вкладених коштів
Страховання	Супроводжується різноманітними полісами та договорами (майнове, особисте й страхування відповідальності)
Хеджування	Використовується у випадках оформлення форвардних і ф'ючерних контрактів, угод своп та опціонів
Самостраховання	Організують на підприємстві із власних резервів задля компенсації збитків у непередбачуваних ситуаціях
Перестраховання	Здійснюється з метою забезпечення захисту національних і міжнародних інтересів страхувальників у різних країнах

Рис. 3.2 Інформація про методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності з точки зору визначення та характеристики

Етапи управління ризиками на ТзОВ «ЕКОСВІТ».

Численні масиви знань описують п'ять кроків управління, які підприємства повинні зробити для управління ризиком. Одним із добре відомих прикладів є стандарт ISO 31000 «Рекомендації з управління ризиками», створений Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO).

Будь-яка організація може застосувати п'ятиетапний підхід ISO до управління ризиками, який складається з наступних кроків:

- Ідентифікація ризиків
- Аналіз ризиків
- Оцінка/пріоритезація ризиків
- Лікування/пом'якшення Ріка
- Моніторинг/перегляд ризиків

Розглянемо кожен із зазначених вище кроків детальніше.

Ідентифікація ризиків, як випливає з назви, – це ідентифікація існуючих і потенційних ризиків. Наприклад, компанії можуть мати операційні, фінансові ризики або ризики кібербезпеки.

Під час ідентифікації ризиків пам'ятайте, що ми не можемо бачити майбутнє. Ви можете щось упустити або можуть виникнути нові ризики, щодо яких ви ще не сформували план. Тому важливо підтримувати процес і програму управління ризиками гнучкими; планувати регулярно переглядати цей список і створювати плани дій на випадок нових і непередбачених ризиків.

Аналіз ризиків. Після визначення відповідних ризиків необхідно проаналізувати їх потенційну шкоду. На цьому етапі аналізу ви дослідите кожен ідентифікований ризик і призначите йому бал на основі чотирьох факторів:

- Ймовірність. Яка ймовірність того, що ризик реалізується?
- Вплив. Наскільки зривів зазнає ваш проект, функція або підприємство, якщо така подія станеться?
- швидкість. Як швидко ваш проект, функція чи підприємство відчує вплив?

Оцінки впливу та швидкості (і, отже, матеріалізації) можна зменшити за допомогою пом'якшення впливу ризику або контролю.

Пріоритезація ризиків.

Деякі ризики є більш потенційно шкідливими, ніж інші, і тому заслуговують на більшу увагу. Інші можуть становити невелику небезпеку і їх можна прийняти. Ефективна стратегія управління ризиками вимагає визначення пріоритетів ризиків відповідно до рівнів ризику. Пріоритезація ризику може допомогти вам уникнути марної втрати часу та витрат.

Пріоритезація ризиків може бути відносно простою вправою. Подивіться на свій аналіз ризиків і бали матеріалізації, призначені кожному виявленому ризику. Ті, хто має вищі бали, мають привернути вашу увагу – і ваші зусилля щодо запровадження засобів контролю, щоб зменшити потенційну шкоду – перш за все.

Зменшення ризиків

Пом'якшення – це набір елементів керування, які ви запровадите, щоб зменшити шкоду від ризику. У реєстрі ризиків (тобто каталозі всіх ідентифікованих ризиків) необхідно вказати кожен ризик, оцінку його

матеріалізації та ранг, а також ваше рішення про те, як розглядати цей ризик. Як правило, лікування ризику має чотири варіанти:

- **Прийняття ризику.** Потенційна шкода настільки мала, що ви просто живете з можливою шкодою.
- **Уникнення ризику.** Потенційна шкода достатньо висока, щоб ви уникали тих дій, які можуть її спровокувати. Наприклад, якщо безпека певного постачальника технологій надзвичайно низька, ви вибираєте іншого постачальника або взагалі не передаєте цей технологічний процес аутсорсингу.
- **Передача ризику.** Зазвичай це передбачає купівлю страхового поліса для покриття фінансових витрат від потенційної шкоди. Ви також можете встановити партнерські відносини з третіми сторонами, щоб вони взяли на себе ризик, а не ви.
- **Зниження ризику.** Ви впроваджуєте набір елементів керування (наприклад, додаткові схвалення керівництва для укладання контракту; або використання багатофакторної автентифікації для доступу до конфіденційних даних), які зменшують небажаний результат, якого ви намагаєтеся уникнути.

Структура управління ризиками, така як інтегрована структура управління ризиками на рівні фірми Комітету організацій-спонсорів (COSO) або ISO 31000, може допомогти у прийнятті рішень у процесі управління ризиками.

Моніторинг ризиків. З часом обставини змінюються. Правила та галузеві стандарти оновлюються; кіберзлочинці застосовують нові методи злому систем. Як наслідок, залишатися на вершині ризику є постійним процесом і може бути складним завданням. На даний час цифрові рішення можуть автоматизувати багато роботи з управління ризиками. Це дає вам можливість зосередитися на бізнесі: підтримці задоволеності клієнтів і максимізації прибутку.

Чому п'ять кроків управління ризиками є критичними?

Організація стане більш надійною та стійкою, оскільки вона формалізує свою процедуру управління ризиками та створить культуру ризиків. Вироблення

кращих суджень також призведе до більш надійної роботи в довгостроковій перспективі завдяки глибокому розумінню операційного середовища організації.

Найкращі методи управління ризиками. Згідно з Американським інститутом сертифікованих бухгалтерів (AICPA), бізнес-ризик є результатом серйозних ситуацій, подій, обставин, дій або бездіяльності, які можуть негативно вплинути на здатність суб'єкта господарювання досягати своїх цілей і виконувати плани. По суті, від того, наскільки добре ви керуєте ризиками вашої фірми, залежить її успіх і ефективність. Це завжди було правдою, але це все більше стає правдою, оскільки бізнес-середовище стає все складнішим.

Ось п'ять ключових найкращих методів управління ризиками, які варто розглянути:

залучайте зацікавлені сторони. Зацікавлені сторони організації – інвестори, співробітники, клієнти, ділові партнери, регулятори тощо – мають бути залучені до кожного етапу процесу управління ризиками, починаючи з початкової оцінки ризиків. Багато хто матиме цінну інформацію про те, які можуть бути ваші найбільші ризики, і як розумно ними керувати.

організації повинні розвинути сильну «культуру усвідомлення ризиків» серед співробітників, і ця культура керується заявами та поведінкою верхівки. Керівництво повинні розробити продуманий підхід до управління ризиками, переконатися, що він реалізований, і повідомити всім зацікавленим сторонам, чому важливо усвідомлювати ризики.

налаштувати відповідні комунікації. Комунікація має вирішальне значення для управління ризиками. Керівники вищої ланки повинні донести до низів у всьому підприємстві необхідність ефективних методів управління ризиками; і тоді працівники повинні мати простий спосіб передавати спостереження про ризики назад до вищих офісів, щоб керівники могли переварити нову інформацію та повторити цикл заново. Чим плавніше цей цикл комунікацій, тим гнучкішою та чутливішою до ризиків може організація.

використання процедури обережного управління ризиками. Чи записана ваша політика управління ризиками? Чи детально визначені посади та

обов'язки? Чи використовують політику та процеси для зменшення ризику чіткі визначення? Чи є у вас плани з усунення несподіваних ризиків, наприклад, план безперервності бізнесу та план реагування на інциденти? Це все приклади процедур управління ризиками та заходів, які ви повинні мати, щоб гарантувати, що ризикам приділяється належна увага. Необхідно використовувати структуру управління ризиками, щоб керувати своїми зусиллями, визначити правильні процедури для використання та впровадити їх.

Постійний контроль ризиків. Після першої оцінки ризиків і впровадження необхідних процедур для управління та пом'якшення цих ризиків запроваджується процедура моніторингу, щоб побачити, наскільки ефективно працюють ваші зусилля. Також моніторяться нові потенційні загрози, які, можливо, потрібно включити у програму. Повторювати оцінку ризику та вносити необхідні зміни необхідно принаймні раз на рік.

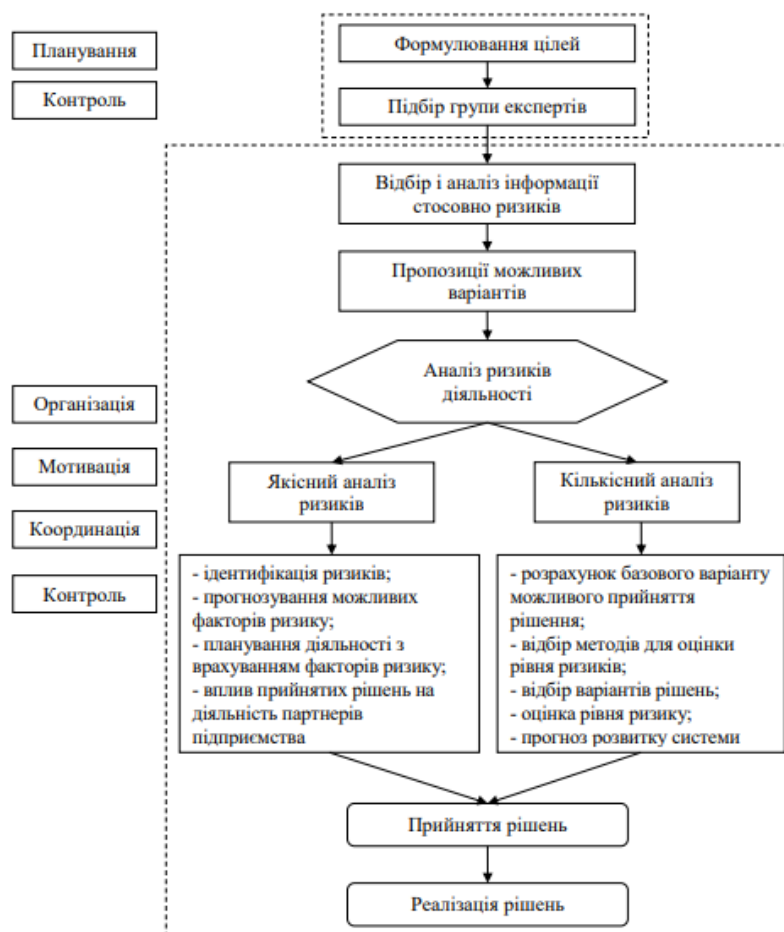

Рис. 3.3 Рекомендована для ТЗОВ «Екосвіт» модель ризик-менеджменту

3.2 Пропозиція стосовно хеджування валютного ризику

Валютний ризик - це ризик фінансового впливу внаслідок коливань валютного курсу. Простіше кажучи, валютний ризик – це ризик того, що на фінансові показники або фінансовий стан підприємства вплинуть зміни обмінних курсів між валютами .

Валютний ризик стосується ризику того, що зміни обмінних курсів між валютами вплинуть на фінансові показники або фінансовий стан підприємства.

Три типи валютного ризику включають операційний ризик, економічний ризик і ризик трансляції.

Валютний ризик є основним ризиком для експортерів/імпортерів і підприємств, які торгують на міжнародних ринках.

Розуміння валютного ризику

Ризик виникає, коли компанія бере участь у фінансових операціях або веде фінансову звітність у валюті, відмінній від валюти її головного офісу. Наприклад, компанія, розташована в Канаді, яка веде бізнес у Китаї, тобто отримує фінансові операції в китайських юанях, звітує про свою фінансову звітність у канадських доларах, наражається на валютний ризик.

Валютний ризик може бути спричинений підвищенням/знеціненням базової валюти, підвищенням/знеціненням іноземної валюти або їх поєднанням. Це великий ризик для експортерів/імпортерів і підприємств, які торгують на міжнародних ринках.

Види валютного ризику

Три види валютного ризику включають:

1. Операційний ризик

Трансакційний ризик – це ризик, з яким стикається компанія під час здійснення фінансових операцій між юрисдикціями. Ризик - це зміна обмінного курсу перед розрахунком по операції. По суті, затримка між транзакцією та

розрахунком є джерелом ризику транзакції. Ризик угоди можна зменшити за допомогою форвардних контрактів та опціонів.

Наприклад, канадська компанія, яка працює в Китаї, хоче перерахувати 600 юанів прибутку на свій канадський рахунок. Якщо обмінний курс на момент транзакції становив 1 канадський долар за 6 юанів, а згодом курс знизиться до 1 канадського долара за 7 юанів до розрахунку, очікуване надходження становитиме 100 канадських доларів (600/6 юанів) замість 86 канадських доларів (600/7 юанів).

2. Економічний ризик

Економічний ризик, також відомий як ризик прогнозування, — це ризик того, що ринкова вартість компанії постраждає від неминучого впливу коливань обмінного курсу. Такий тип ризику зазвичай створюється макроекономічними умовами, такими як геополітична нестабільність та/або державне регулювання.

3. Ризик перекладу

Ризик трансляції, також відомий як трансляційний ризик, відноситься до ризику, з яким стикається компанія зі штаб-квартирою в країні, але веде бізнес в іноземній юрисдикції, і фінансові показники якої виражаються в національній валюті.

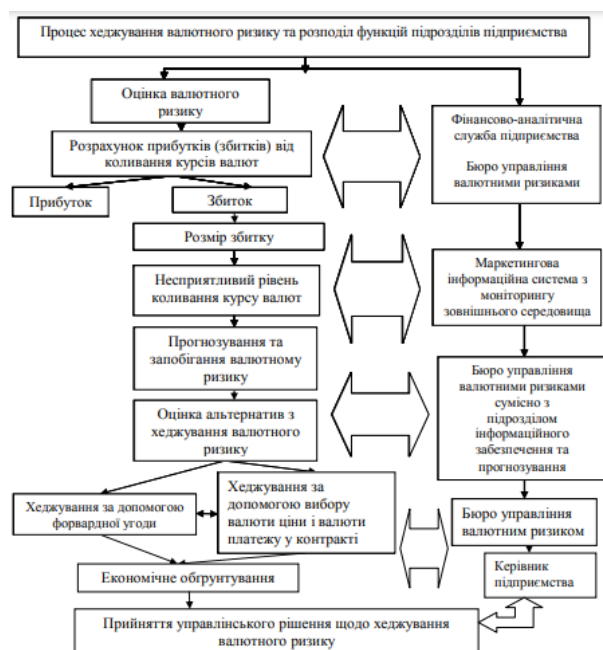

Рис. 3.4. Алгоритм дій під час хеджування валютного ризику та відповідні функції відділів в організаційній структурі підприємства

Ризик трансляції є вищим, якщо компанія тримає більшу частину своїх активів, зобов'язань або акцій тримає в іноземній валюті.

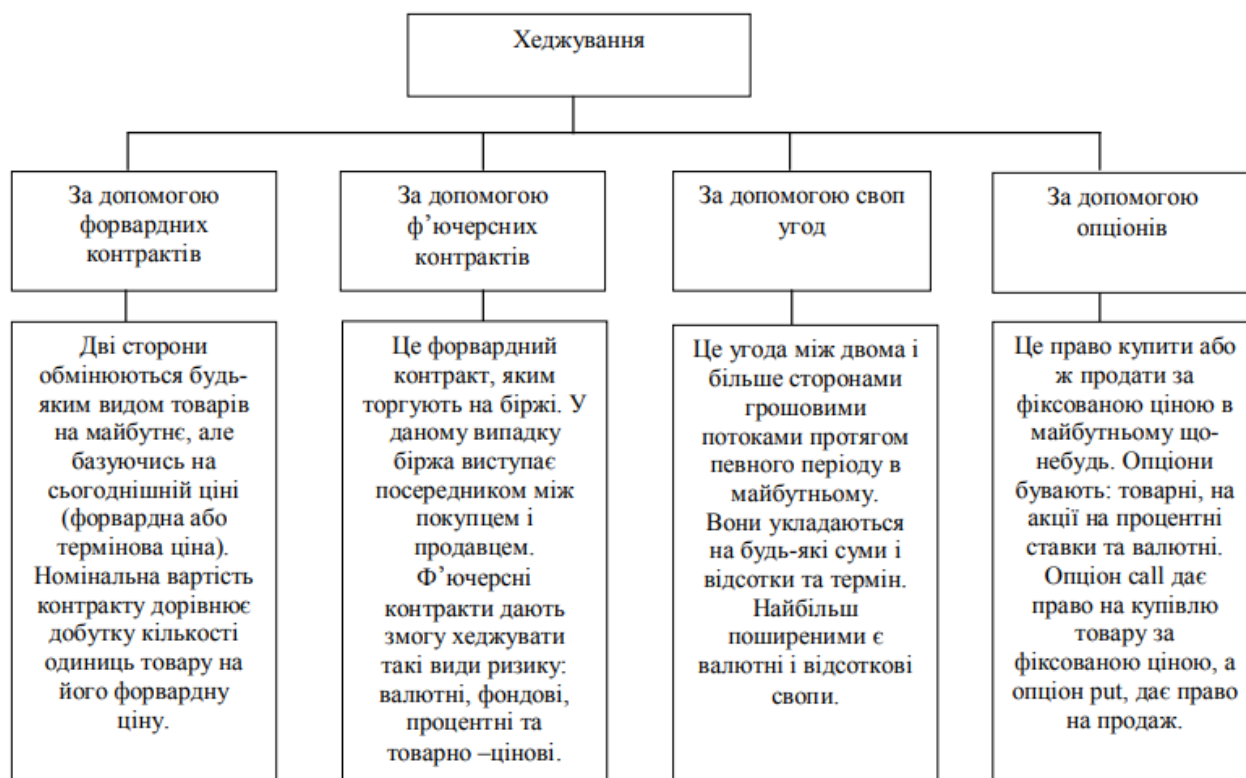

Рис. 3.5. Методи хеджування ризиків ЗЕД

На наступному рисунку наведено динаміку курсу Євро у 2022 році.

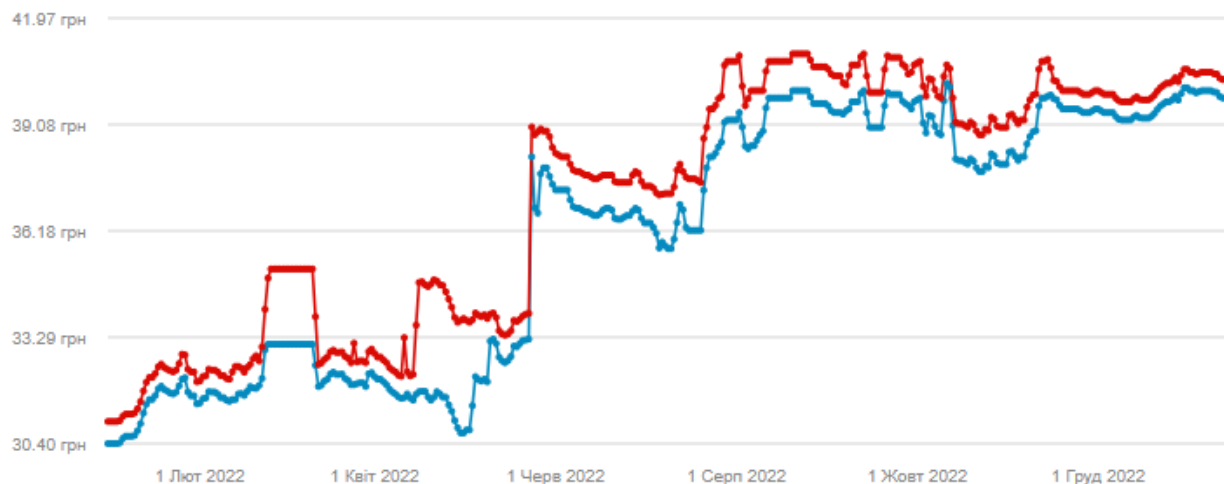

Рис. 3.6 Динаміка курсу Євро у 2022 році

За умови використання валютного опціону фірмі могли б отримати економію коштів.

Специфікація валютного опціону:

- валюта: євро;
- операція: купівля валюти;
- сума: 30000 євро;
- курс обміну: 30 грн/євро;
- дата: опціон завершується 1 червня 2022 року.

Границі коливань курсу євро можна прийняти наступні:

- мінімальна: 30 грн/євро;
- максимальна: 40 грн/євро .

Розмір премії у розмірі 2% від суми угоди: 60000 євро або 18000 грн. (за курсом 30 грн/євро, так як премія сплачується одразу по підписанні угоди).

При завершенні опціону , прибутки (збитки) визначаємо як різницю між ціною виконання та відповідно поточним курсом валюти за мінусом премії:

$$P = (K_p - K_v) * B - П, \quad (3.1)$$

де P – прибуток (збиток);

K_п – поточний курс валюти;

K_в – ціна виконання;

B – сума опціонної угоди;

П = премія.

Результат виконання опціону:

$$P_1 = (39 \text{ грн/євро} - 30 \text{ грн/євро}) * 30000 \text{ євро} - 9000 \text{ грн} = 270000 - 18000 = 252000 \text{ грн.}$$

На фірмі можна було б отримати суттєву економію коштів, якби на початку року було підписано опціонну угоду.

Тепер розглянемо ситуацію , яка склалася у 2023 році з купівлею валюти для імпорту матеріалів для виробництва спеціальних рукавів фірми Power Hydraulics Center RYŚ Vitillo (Польща)

Досліджувана нами компанія в 15 березня 2023 року уклала контракт на закупівлю матеріалів для виробництва спеціальних рукавів, відповідно до якої терміном 20 днів з 15 березня до 5 квітня експортер зобов'язався поставити товар на суму 50000 Євро. Курс на дату укладення контракту становить 39,27

грн. за Євро. Оплата за товар – за фактом відвантаження. Ключовий ризик для імпортера – зростання курсу долара до української гривні на дату оплати.

Сценарій перший: заплатити експортеру за 100-відсотковою передоплатою і зменшити на 20 днів ліквідність, яку можна покращити шляхом кредитування. При сумі 1,963 тис. грн на 20 днів комісії відсотки за кредитом, оцінка застави, нотаріальні витрати можуть скласти близько 28 тис. грн. В такому випадку кінцева вартість Євро підвищиться з до 39,49 грн.

Сценарій другий укласти з банком договір на форвардну операцію і отримати курс 39,27 грн. за Євро, також потрібно буде розмістити покриття на рахунок в банку на 20 днів у розмірі лише 10% від угоди – це є гарантією здійснення операції продовж 20 днів.

Нижче наведено євро курси на певні дати.

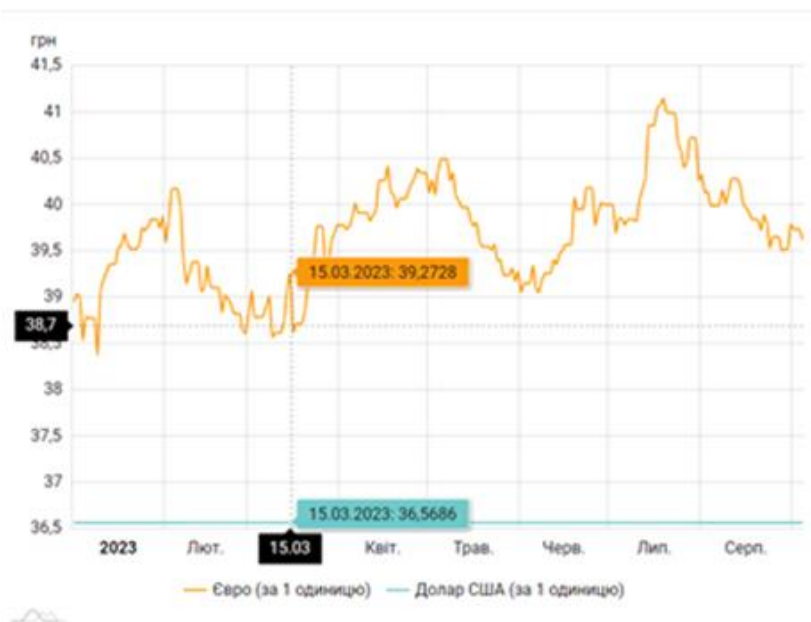

Рис. 3.7 Курс Євро 15.03.2023

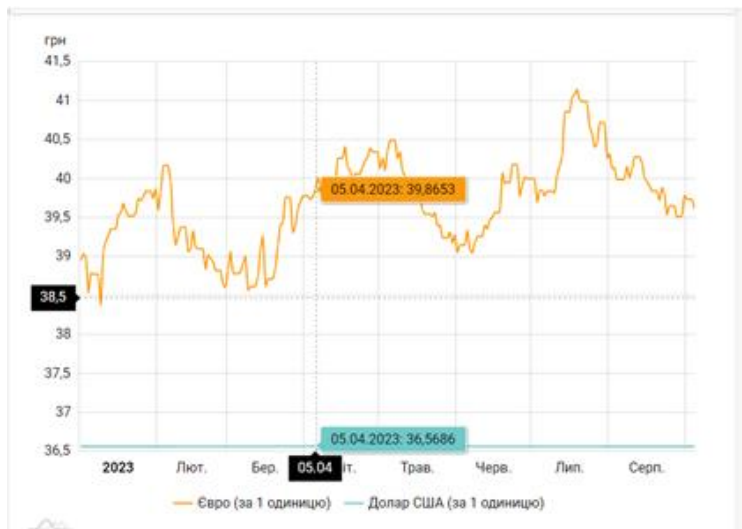

Рис. 3.8 Курс Євро 05.04. 2023

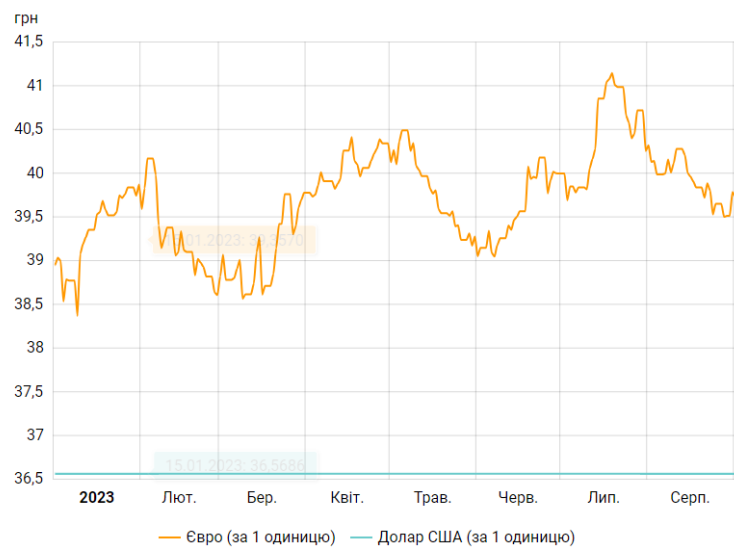

Рис.3.9 Курс Євро січень-серпень 2023 року

Як ми бачили, форвардні контракти для досліджуваної фірми мають переваги. По-перше, вони дозволяють дізнатися точний курс купівлі/продажу валюти на дату оцінки, що призводить до відсутності валютних ризиків. По-друге, клієнту не потрібно вносити всю суму купівлі на етапі укладання угоди. Нарешті по-третє, форвардні контракти дозволяють спрощувати процеси планування економічних показників виробничо-господарської діяльності, так як дозволяють фіксувати рівень прибутку до дати розрахунків за імпортними контрактами.

У міжнародній торгівлі застосовують валютне застереження -інструмент хеджування, який прив'язує узгоджену суму до обмінного курсу іноземної валюти, а в угодах, укладених із кредитною установою, це означає, що сума,

надана (позика) або отримана (депозит/заощадження) протягом терміну дії угоди коригується на зміни вартості обміну.

У сучасних умовах ведення бізнесу такі інструменти хеджування, як захисні пункти в контрактах, введені для транзакцій за кордоном або в середині. З точки зору міжнародних стандартів ризику є предметом стандарту ISO 9001 2015 та ISO 31000:2009 – управління ризиками, які має величезне значення для високоякісного бізнесу операції Фірм. Грошове застереження є умовою, яка прямо включена в текст зовнішньоекономічної. Тобто валюта, в якій здійснюється оплата відповідно до договору, прив'язується до більш стабільної валюти/валют а сума платежів враховує залежність від коливань курсу. Якщо валюта платежу співпадає з валютою ціни – це пряме, якщо ні це непрямиме застереження.

У нашому випадку для коригування суми платежів, які здійснюються у валюті Євро можна скористатися формулою :

$$E = E_0 + E_0 (a - a_0)/a_0 \quad (3.2)$$

де E – сума платежу на дату розрахунку;

E_0 – сума платежу на дату підписання угоди;

a – курс долара на дату розрахунку;

a_0 – курс долара на дату підписання угоди.

Рис. 3.10 Рекомендовані до застосування на ТзОВ «ЕКОСВІТ» інструменти ризик-менеджменту

Підсумовуючи наведені вище пропозиції, пропонуємо на фірмі застосувати наступні інструменти ризик-менеджменту, наведені на грисунку.

Застосування запропонованих інструментів ризик-менеджменту дозволить суттєва зменшити негативний вплив валютних ризиків.

ВИСНОВКИ

Управління ризиками – це процес виявлення, оцінки та контролю загроз для капіталу та доходів організації. Ризики виникають із різних джерел, включаючи фінансову невизначеність, юридичні зобов'язання, технологічні проблеми, помилки стратегічного управління, аварії та стихійні лиха. Тому, людські знання здатні ідентифікувати шаблони для невизначеності та розробити евристичні методи зменшити вплив ризиків.

Щоб зменшити ризик, організації необхідно використовувати ресурси для мінімізації, моніторингу та контролю впливу негативних подій, максимізуючи позитивні події. Послідовний, системний та інтегрований підхід до управління ризиками може допомогти визначити, як найкраще ідентифікувати значні ризики, керувати ними та зменшувати їх.

Кожна організація стикається з небезпекою непередбачених подій, які можуть порушити роботу, коштувати несподівані суми грошей або навіть зруйнувати ваш бізнес. Щоб протистояти цій потенційній шкоді, підприємства повинні брати участь у управлінні ризиками.

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю "ЕКОСВІТ" створене 02.06.1997 року, з двохтисячного року на ТзОВ «Екосвіт» налагоджено:

виробництво та продаж рукавів високого тиску (РВТ) для спеціальної техніки;

імпорт та реалізація спеціальної техніки , такої як екскаватори, бульдозери, навантажувачі, дорожня техніка (асфальтоукладальники, дорожні фрези та інше);

ремонт спеціальної техніки продаж та ремонт спецтехніки;

торгівлю запасними частинами до будівельної спецтехніки, а саме ТзОВ «Екосвіт» здійснює імпорт та продажу запасних частин для спеціальної техніки багатьох фірм, зокрема Liebherr, JCB, Caterpillar, KOMATSU, O&K, Bobcat, Atlas, CASE, Volvo.

Продовж періоду, що аналізується відбулося поступове зростання як кількості працівників, так і середньомісячної заробітної плати. Позитивним є ріст фондівдачі у 2021 році. У наступному році (2022) фондівдача не суттєво зменшилася. Основною причиною зниження фондівдачі є недовикористання виробничих потужностей фірми у 2022 році.

Основну частину імпорту складають матеріали для виробництва спец рукавів (від 72 до 68 відсотків), найменшу питому вагу займає спец. техніка (від 3 до 5 відсотків). Постачальниками імпортової продукції є фірми з двох країн Польщі та Чехії.

Підтримка високого рівня ліквідності допомогла компанії пом'якшити вплив шоку, як це було під час пандемії. Крім того, слід зазначити, що підтримання стабільного та доброго рівня ліквідності сприяє зниженню ризику фінансових труднощів.

Проведено загальне обґрунтування доцільності застосування ризик – менеджменту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, адже ризики у зовнішньоекономічній діяльності – це можливі несприятливі події, які можуть статися, що може призвести до збитків та майнових втрат учасника ЗЕД.

Обґрунтовано пропозицію стосовно хеджування валютного ризику. На фірмі можна було б отримати суттєву економію коштів, якби на початку року було підписано опціонну угоду, за нашими вона складала б 252000 грн.

За нашим розрахунками, форвардні контракти для досліджуваної фірми мають переваги:

по-перше, вони дозволяють дізнатися точний курс купівлі/продажу валюти на дату оцінки, що призводить до відсутності валютних ризиків:

по-друге, клієнту не потрібно вносити всю суму купівлі на етапі укладання угоди;

по-третє, форвардні контракти дозволяють спрощувати процеси планування економічних показників виробничо-господарської діяльності, так як дозволяють фіксувати рівень прибутку до дати розрахунків за імпортними контрактами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кочетков В. М., Сирочук Н. А. Методичні підходи до аналізу і оцінки економічного ризику підприємства. Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наук. праць. 2010. Т. 8. Вип. 264. С. 2202 – 2210.
2. Habegger, Beat (2008). “Risk Management in Public Policy”. *International Studies Association 49th Annual Convention* San Francisco, USA.
3. Lam, J., (2003). *Enterprise Risk Management, From Incentives to Controls. USA: John Wiley &*
4. Lupenko, Yu. O. Pugachev, M. I. (2015). *Prospects and possible risks of Ukrainian agriculture development in 2015: scientific and analytical forecast.* Kyiv, NSC IAE.
5. Markowitz, Harry M. (1952). “Portfolio Selection”. *Journal of Finance* vol. 7, pp. 77-91.
6. Mostenskaya, T. L. et al. (2012). *Strategic analysis of wineries: benchmarks and competitive position.* Kyiv, Condor Publishing.
7. Padovani, Roberto and Tugnoli, Andrea (2005). *L'Enterprise Risk Management Nelle Imprese Non Finanziarie: Aspetti Teorici e Studi Di Caso Nel Mercato Italiano.* Italia: Politecnico Di Milano, Facolta Di Ingegneria Dei Sistemi.
8. Risk Management theory: the integrated perspective and its application in the public sector Ignacio Cienfuegos Spikin Risk Management theory: the integrated perspective and its application in the public sector Estado, Gobierno, Gestión Pública ISSN 0717-6759 N°21 (2013) pp. 89 / 126
9. Ukrainian classification of goods of foreign trade. sfs.gov.ua Retrieved from <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/63603.html>
10. Van Staveren, Martin (2009). “*Risk Innovation and Change*”. The Netherlands: Ipskamp Drukkers, B.V., Enschede.
11. Vaughan, Emmett J. (1997). *Risk Management.* USA: John Wiley & Sons.
12. Вітлінський В. В., Маханець Л. Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності. Київ: КНЕУ, 2008. 432 с.

13. Гончаров В. М., Рахметулїна Ж. Б. Розробка ефективних механїзмів управління ризиками в підприємницькій діяльності. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 5. С. 76- 81.
14. Дїдович І.І. Вайданич Т. В., Кулчицька Е.А. Ризик-менеджмент у сфері зовнішньоекономічної діяльності»:навчальний посїбник. – Львів; ,Растр,2017, – 160 с.
15. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посїбник. Київ, 2006. 312 с. 4. Дурицька Г. В. Сучасні підходи до ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів. Регіональна економіка. 2012. № 2. С. 129-138
16. Клименко С. М. Особливості управління ризиками розвитку підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2013. № 32. С. 24-29.
- 17.Кузьмін О.Є. Управління ризиками в інноваційній діяльності: [навч.- метод. посїб.] / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, Н.І. Подольчак. - Львів: Львівська політехніка, 2009. - 176 с.
- 18.Кухтик Т.В. Стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності малих підприємств шляхом упровадження системи управління ризиками / Т.В. Кухтик, Н.О. Образцова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Мір://%ГМ№.есопоту.паука.сот.иа/?ор=1&2=1687&p=1](http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&2=1687&p=1).
19. Лук'янова В. В. Економічний ризик: навчальний посїбник / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 462 с.
20. Лук'янова В. В. Дїагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, 2007. 312 с. Нечипорук Л. В. Попит, пропозиція та рівновага на ринку страхових послуг. Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». 2015. 8 Випуск № 5. С. 911-916.
21. Нечипорук Л. В. Ризик-менеджмент персоналу бізнес-організацій. «Бізнеснавігатор». 2019. Випуск 4 (53). С. 105 – 110.
22. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посїб. / за заг. ред. Л. І. Донець. Київ: ЦУЛ, 2012. 472 с.
23. Панченко Є. Нова міжнародна поведінкова парадигма та її залучення для підвищення ефективності ризик-менеджменту в Україні. Економіка України. 2010. № 7. С. 22-36.

24. Посохов І. М. Дослідження факторів ризиків корпорацій. Бізнес Інформ. 2012. № 8. С. 207-211.
25. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навч. посіб. Харків, 2015. 220 с.
26. Сосновська О. О. Вплив ризиків на систему економічної безпеки підприємства в умовах циклічного розвитку економіки. Проблеми системного підходу в економіці. 2018. № 4. С. 82–88.
27. Сосновська О. О. Генезис поняття ризику як економічної категорії. Економічний простір : зб. наук. пр. Дніпропетровськ : ПДАБА. 2017. № 124. С. 5– 18.
28. Сосновська О. О. Поняття економічної безпеки підприємства в контексті різних методологічних підходів. Бізнес Інформ : науковий журнал. 2018. № 3. С.443–447.
29. Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. К. : Центр учбової літератури, 2019. 438 с.
30. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент. Теорія та практика: навч. посіб. К. : ІВЦ Політехніка, 2014. 200 с. 26. Стрельбіцька Н. Є. Становлення та розвиток міжнародних стандартів управління ризиками. Вісник КНТЕУ. 2015. №6. С. 84-93.
31. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: [навч. посіб.] / В.А. Кравченко, А.О. Старостіна. - К.: Політехніка, 2004. - 200 с.
32. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг.ред. Д. І. Деми. 2-е вид. перероб. та допов. Київ: Алерта 2013. 526 с.
33. Стрельбіцька Н. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації. Соціально-економічні проблеми і держава. 2011. Вип. 2 (5). URL: [http:// sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snyvvh.pdf](http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snyvvh.pdf) .
34. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» / М.О. Кравченко, К.О. Бояринова, К.О. Копішинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. –

Електронні текстові дані (1 файл: 18 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 432с.

35. Щербак В. Г., Щербак О. В. Формування інтегрованої системи ризикменеджменту транснаціональними корпораціями. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 7-8. С. 3-6. В